

e amuzat, ironic, puțin amar. Atunci când e însă năpădit de neagră disperare, în scenele halucinațiilor și bișuguieli fără șir, portretul scenic explodează sub presiunea purității juvenile. Efortul său nu are note false; e vorba mai degrabă de un dat obiectiv, în cadrele acestei distribuții — căci experiența anumitor sentimente și stări de spirit nu poate fi mîimată.

Scenografia aparține lui Dan Nemțeanu, care explorează în continuare și poate mai subtil universul o'neillian. Creația sa este perfect acordată concepției spectacolului: el a construit o casă pentru niște oameni aflați „la marginea lumii”, pentru niște truiditori săraci (cam boemi, cam neglijenți, destul de puțin interesați de înfățișarea locuinței și a lucrurilor hîrbuite și desperechiate care-i înconjoară). E un decor ce emană atmosferă — deși se pot formula rezerve cu privire la culoarea locală a unui anume fel de sărăcie.

Descoperind și introducînd în circuitul artistic această piesă, Teatrul „C. I. Nottara” a făcut operă de cultură, cu atît mai meritorie cu cît nu s-a mulțumit să pună în scenă o piesă inedită pentru publicul nostru, ci a ales un text de o frumusețe aparte și i-l-a servit cu o abnegație și o competență ce așază premiera la nivelul unuia din primele evenimente ale stagiunii.

Colectivul acestui teatru și-a reafirmat mereu, stagiuni de-a rîndul, statornicia orientare către marele repertoriu, dorința de a realiza creații actoricești de prestigiu. Izbînzile sale n-au fost la fel de numeroase, căci spectacolele n-au fost întotdeauna armonios și echilibrat conduse; de multe ori s-a vorbit, la capitolul gîndirii teatrale, despre neaprofundarea unor sensuri ale textelor jucate, despre lipsa unui stil adecvat lor în montare. Recentă premieră se arată de bun augur pentru etapa nouă în care se află teatrul.

Ileana Popovici

„BĂLCESCU“ de Camil Petrescu la Teatrul Național „Vasile Alecsandri“ *

Deschizînd stagiunea 1964—65 cu piesa *Bălcescu* de Camil Petrescu, conducerea Teatrului Național din Iași a dovedit — în continuare — o matură și înțeleaptă înțelegere a spiritului cu adevărat contemporan în politica de repertoriu, pregătind astfel calea unor noi și frumoase realizări artistice. Una dintre cele mai valoroase opere ale literaturii noastre dramatice de după 23 August și-a dovedit astfel, încă o dată și în chip strălucit, pe scena Naționalului ieșean, profunzimea și permanența ei actualitate, ca și virtuțile ei ideologice și artistice. *Bălcescu* nu este o piesă istorică, și aceasta nu pentru că se abate de la caracteristicile

---

* Direcția de scenă: Crin Teodorescu. Scenografia: Marga Ene. Distribuția: Const. Dinulescu, Ion Omescu (Niculae Bălcescu), Virgiliu Costin (Arăpili-Al. Gulescu), Const. Sava (Băl-Ceureșcu), Șt. Dăncinescu (Alec Filipescu-Vulpe), Ion Lascăr (I. Eliade), Ion Omescu și Const. Dinulescu (Avram Iancu), Saul Taișler (Lăcusteanu), Teofil Vilcu (Prefectul Moldoveanu), Marcel Finchelescu (C. Cantacuzino), Virgil Raiciu (Mitiță Filipescu), Const. Cadeschi (Săteanul dîrz), Nicolae Veniaș (Săteanul obidit), Adrian Tuca (Mitră Tabacul), Petru Ciubotaru (Damian Tabacul), Al. Blehan (State), Nicolae Veniaș (Popa Neagu), Virgil Raiciu (N. Gulescu), Gh. Serbina (St. Gulescu), Tr. Ghițescu (Leș), Marcel Finchelescu (Lord Stuart), Sergiu Tudose (Dincă), Const. Obadă (Costache Chioru), Valeriu Burlacu (Tell), Aurel Vizitiu (Ion Ghica), Ion Buraga (Dobrovici), George Macovei (Hagi-Curtii), Dorin Varga (Bibescu), Teofil Vilcu (Odobescu), Mihai Grosariu (Solomon), George Popovici (Mitropolitul), Valentin Ionescu (Ion Catina), Rony Alexa (Dorobanțu), Sandu Șendrea (Fuad), Boris Olinescu (Voinescu II), Adina Popa (Ana Ipățescu), Cornelia Gheorghiu (Tița Bălcescu), Violeta Popescu (Maria Cantacuzino), Aurel Vizitiu (Rosetti), Const. Cadeschi (Prefectul Balint), Emilian Popescu (Alecsandri), Cristina Deleanu (Elena Filipescu), Elena Foca (Madame Piou), Rella Ghițescu (Chiva).

genului, ci datorită puternicului suflu contemporan de care este însoțită, Camil Petrescu, cu bogata și multiplă lui personalitate creatoare, a realizat, prin figura lui Bălcescu, continuitatea dintre lupta de la 1848 a poporului nostru și revoluția pe care a înfăptuit-o România de astăzi, urmărind nu numai firul vieții marelui patriot, dar mai ales idealul său revoluționar, întrevăzut cu claritatea unei viziuni lucide și profetice în același timp, înflăcărată de cele mai nobile sentimente; Camil Petrescu a fost condus, în realizarea acestei continuități, de unitatea dintre aspirațiile de veacuri ale poporului nostru și ideea de revoluție, unitate pe care Bălcescu a exprimat-o prin celebrele lui cuvinte: „Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără trecut și viitor, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în zilele veacurilor. Uneltitorii ei sînt 18 veacuri de trude, suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însuși.“ Astăzi, cînd această „lucrare a poporului român asupra lui însuși“ stă la baza construcției socialiste în țara noastră, figura lui Bălcescu și opera lui Camil Petrescu fac parte integrantă din epoca noastră.

Spectacolul Teatrului Național din Iași, pus în scenă de Crin Teodorescu, este conceput și realizat pe ideea acestei continuități istorice. Fără a umbri cîtuși de puțin ampla desfășurare a unei întregi epoci, revoluția este adusă în scenă mai ales prin forța ideilor lui Bălcescu, prin nestăvilita lui pasiune revoluționară. Construcția spectacolului este profund, unitar și inspirat gîndită: piesa se desfășoară într-un cadru monumental, care-i subliniază măreția istorică, dîndu-i înălțimea și amploarea unei epoei. Datorită unui dispozitiv scenic bine găsit (scenografia — Marga Ene), mișcarea deloc exterioară a acțiunii se succede în ritm rapid, concentrat, ca și secvențele unui film. Vasta frescă istorică este astfel permanent străbătută de acea ardere interioară a ciocnirii de idei, caracteristică deopotrivă autorului și eroului piesei. Spectacolul are grandoare și fluentă, în același timp, iar expresivitatea lui plastică și dinamică este în deplină concordanță cu aceea a semnificației. Construcția scenică permite totodată și o multiplicitate de planuri, care se întretaie și se suprapun armonios. Momentul în care palatul, devenit sediul guvernului revoluționar, este asaltat de mulțimea care pătrunde, prin planuri laterale, spre centrul scenei, situat pe un podium înalt, este simplu, dar impresionant realizat. Sau, de pildă, jocul simultan — fidel indicațiilor autorului — între dezbaterile din guvernul revoluționar, care se desfășoară sus, și secvențele cvasicinematografice ale complotului boierilor, situate în „subsolul“ podiumului, creează efecte pe cît de sugestive, pe atît de firesc realizate. Pentru ca, apoi, același dispozitiv scenic să permită realizarea peisajului ardelenesc de munte, portului Galați etc. Toate aceste elemente de atmosferă, de ritm și de expresie scenică au meritul esențial că nu vin să se *adauge* textului, să-l „îmbogățească“ ci, dimpotrivă, îi lasă libertatea de a-și demonstra tensiunea interioară, forța dramatică.

Aceeași întîlnire directă între text și expresia lui scenică a urmărit-o regizorul și în lucrul cu interpreții, și în primul rînd în realizarea figurii lui Bălcescu. Constantin Dinulescu, care a mai interpretat cu succes și alte roluri de răspundere pe scena Teatrului Național din Iași, și-a marcat de astă dată, în rolul lui Bălcescu, măsura deplină atît a talentului său actoricesc, cît și a unor înclinații deosebite pentru studiu și căutări creatoare. Avînd și avantajul (asupra căruia nu insistăm însă deloc) al unei „măști“ impresionante, care iradiază simpatie și emoție în sală, Bălcescu înfățișat de C. Dinulescu este, în primul rînd, acel „om între oameni“. Interpretul nu caută să impună din capul locului, în figura lui Bălcescu, trăsăturile lui revoluționare, deși începutul piesei l-ar fi putut conduce spre aceasta. Avînd clar și ferm trasat acest scop, el conduce spectatori firesc, evolutiv, pe etape, spre perceperea acelei incandescențe pasionate a eroului, credincios pînă la ultima suflare marelui său ideal. Meritul de seamă al interpretului și al regiei în această privință este nuanțarea crescîndă, reliefaarea treptată, dar fermă, a multiplelor aspecte a căror sinteză devine această trăsătură dominantă a caracterului lui Bălcescu. Complexitatea personajului este atît de mare încît evoluția e o grea încercare pentru interpreți. Camil Petrescu n-a urmărit, în redarea acestei complexități, contraste directe, ci mai ales o nuanțată transpunere a naturii profund umane proprii eroului său. A da viață acestui personaj cu o amplă vibrație emoțională, situată la o mare înălțime a ideilor, înseamnă de fapt a găsi firul care leagă aceste multiple trăsături. Bălcescu este *același* și cînd își stăpînește revolta în fața nedreptății, în fața oarbei lăcomii a boierilor, și

Constantin Dinulescu (Bălcescu) și Cornelia Gheorghiu (Tița Bălcescu)

cînd își povătuiește, răbdător și ferm, în același timp, tovarășii, vrînd să-i facă să-și înțeleagă menirea; și în duioșia lui nemărginită față de sora lui sau față de prietenii adevărați, ca Tabacul, și în durerea profundă față de soarta lui Avram Iancu, ca și în momentele cînd arde ca o flacără în entuziasmul lui revoluționar. Deplina unitate între om și revoluționar, adevărata tărie a lui Bălcescu, convingerea nețărmurită a acestuia în ideile și idealul său l-au condus pe interpret spre o deplină și frumoasă realizare actricească.

Ca un exemplu (din multe altele ce se pot da) pentru forța emoțională și nivelul artistic la care sînt realizate momentele dramatice ale spectacolului, se

cuvine menționată scena întâlnirii dintre Bălcescu (Constantin Dinulescu) și Avram Iancu (Ion Omescu). Cu o intuiție și o expresivitate dramatică remarcabile, ambii interpreți au înțeles și au redat pe deplin însemnătatea acestei scene, contribuind la reușita unui moment cu adevărat dramatic. În rolul lui Avram Iancu, actorul Ion Omescu (care interpretează alternativ și pe Bălcescu) a adus forță, concizie și un temperament artistic pregnant, vădit mai ales prin modul în care joacă „tăcerea” lui Iancu, expresivă pentru eroismul, dârzenia și răscolitoarea lui dramă sufletească.

Valorosul colectiv al Teatrului Național din Iași a slujit cu cinste vasta galerie de personaje a piesei, caracteristică specifică reprezentației. Unii actori au izbutit să joace, fără nici un neajuns pentru realizarea lor artistică, câte două „măști”, necesitate dictată desigur și de dificultatea acoperirii atâtor roluri de răspundere în suprafața spectacolului: Marcel Finchelescu (C. Cantacuzino și Lordul Stuart), Teofil Vilcu (Prefectul Moldoveanu și Odobescu), Virgil Raiciu (Mitiță Filipescu și N. Golescu), Aurel Vizitiu (Ion Ghica și Rosetti), Nicolae Veniaș (Săteanul obidit și Popa Neagu).

O interpretare pitorească și semnificativă, în același timp, se arată realizarea portretului boierului Alecu Filipescu-Vulpe de către artistul emerit Șt. Dăncinescu. În rolul dificil și mult discutat al lui I. Eliade, artistul emerit Ion Lascăr a surprins măsura exactă a ceea ce a intenționat autorul. Cornelia Gheorghiu și-a susținut rolul cu multă spontaneitate, izbutind să redea gingășia sufletească și devotamentul de neclintit al Tiței Bălcescu. Adina Popa a fost convingătoare în rolul episodic, dar plin de semnificație, al Anei Ipătescu. Virgiliu Costin și-a înzestrat personajul (Arăpila), sub aparența unei personalități exuberante, cu o noblețe discretă, dar emoționantă. Cu o incisivitate fină și sobră, artistul emerit George Popovici a conturat portretul Mitropolitului, precum și Constantin Sava, pe cel al lui Băl-Ceaurescu. Contribuții prețioase au avut Adrian Tuca (Mitrul Tabacul), Petru Ciubotaru (Damian Tabacul), Gh. Serbina (Șt. Golescu), Sergiu Tudose (Dincă), Valeriu Burlacu (Tell), George Macovei (Hagi-Curti), Dorin Varga (Bibescu), Valentin Ionescu (Catina), Boris Olinescu (Voinescu II).

Muzica de scenă semnată de George Pascu merită o mențiune deosebită.

O adevărată deschidere de stagiune, bogată în semnificații și valori artistice, care ne arată că Teatrul Național din Iași este ferm hotărât să-și continue succesele din stagiunea trecută.

Florian Nicolau

***

Prezența alternativă pe afiș a doi titulari acordă spectacolului și o dimensiune experimentală și merită să fie aparte subliniată. Oricând dublurile distribuției sînt binevenite, prilejuind emulații profesionale folositoare, ba chiar necesare, în dezvoltarea unui colectiv. Cu atât mai mult în acest rol, considerat vreme de un deceniu inabordabil, și din pricina amintirii pătrunse de venerație ce o păstrăm neuitatului Bălcescu însuflețit de Mihai Popescu.

În reperle acelorași intenții și recomandări regizorale, Ion Omescu realizează, pe datele personalității sale, un Bălcescu tăios, dur, cu o luciditate și înverșunare hrănite din incompatibilitatea idealurilor revoluționare cu tranzacțiile, compromisurile în istorie. În această interpretare, interesant mi s-a părut mai cu seamă efortul actorului de a sugera detașarea cerebrală a gânditorului și luptătorului. Rațiunea lui veșnic trează nu-i îngăduie o clipă de armistițiu în bătaia pentru cauza poporului, mistuindu-l pînă la ultima lui suflare. Aceasta nu înseamnă că partitura textului, covârșitoare chiar pentru un actor cu mare experiență, rămîne în întregime descifrată. Momente de puternică intensitate emoțională — întâlnirea cu Tița în închisoarea Gorgani, monologul la moartea Tabacului, înfruntarea lui Fuad-Pașa — nu au avut vigoarea și vibrația cuvenite, au trecut fără strălucire. Totuși, și acest Bălcescu demonstrează, nespuse de clar și cu multe semnificații, cît de importantă în formarea și evoluția unui actor se arată întâlnirea cu asemenea roluri.